

развитие е история на най-важнитѣ етапи въ духовната еволюция на нова Европа. Но така е било само въ общества съ органическо, „спонтанно“ развитие, а не и у насъ и въобще въ общества, чието по-интензивно развитие започва много по-късно и не се извършва чрѣзъ собствени сили, а подъ влияние на вече отишли далечъ съсѣдни народи. Тамъ и университетитѣ, както всички културни институти, сж изкуствени създания: не набрана вече висока духовна култура си е създала въ тѣхъ съотвѣтствения органъ, но просто държавата, съзнала себе си като културенъ факторъ, ги извиква за животъ, ржководена ту отъ желание да създаде огнище на научни изслѣдвания, ту за практически свои нужди. У насъ и при създаване на Висшия Педагогически Курсъ въ началото на 1889 година, и при прѣврѣщането на тоя Курсъ — една година по-късно — въ Висше Училище сж били мѣродавни единствено побуждения отъ практическо естество. Но едно е индивидуалната воля при създаване на единъ социаленъ институтъ и друго е — какво животътъ ще направи отъ него. Още по-малко могатъ да иматъ значение историческитѣ мотиви, които сж извикали къмъ животъ единъ наученъ институтъ, когато се касае за общо теоретическо фиксиране на ролята, която тоя институтъ трѣбва да играе въ културния животъ на страната. Единствениятъ български университетъ може да оправдае своето прибързано и прѣврѣменно създаване, само ако — покрай нуждитѣ на държавното управление и покрай службата си като разсадникъ на научни знания — бжде въ състояние да задоволи и една